

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Orientering til KONSEK

21. mai 2024

Forespørsel om orientering - fylkeskommunens ansvar for arbeidsmiljøet for lærlinger ute i bedrift

Kontrollutvalget vedtok i sitt møte den 9.april at de ønsker en orientering om fylkeskommunens ansvar for arbeidsmiljøet for lærlinger ute i bedrift i sitt neste møte som er den 21.mai i Trondheim.

Det bes om at det redegjøres for følgende:

- Hvordan følger fylkeskommune opp lærlinger ute i bedrift for å sikre at arbeidsmiljøloven følges?
- Hvilke rutiner har fylkeskommunen for å følge opp lærlinger ute i bedrift når det har skjedd er brudd på arbeidsmiljøloven som påvirker lærlingens psykiske eller fysiske helse? Hvordan følges i tilfelle disse rutinene?
- Har fylkeskommunen informert sine lærlinger om hvordan de varsler ved eventuelle brudd på arbeidsmiljøloven?

Kvalitetssystem for fagopplæring i Trøndelag - bakgrunn

- 2009: beslutning om å videreutvikle det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet til også å omfatte fag- og yrkesopplæringen (St. m nr 44, 2008-2009)
- 2013: Riksrevisjonens rapport om fagopplæring i bedrift
Funn: Mangelfull oppfølging av opplæringslovens bestemmelser om kvalitetssikring og fagopplæring
- 2018: Vedtatt felles system for kvalitetssikring av fagopplæring i bedrift for Trøndelag

Kvalitetssystem for samlet Trøndelag

- Vedtatt i YON sak 17/00161:
System for veiledning og oppfølging av opplæringskontor og lærebedrifter
- Systemet bygger på kvalitetshjulet for fagopplæring

Arkivsak-dok. 17/00161-1
Saksbehandler Marit Heggeriset

Saksgang
Yrkesopplæringsnemnda 2017-2019

Møtedato
10.11.2017

SYSTEM FOR VEILEDNING OG OPPFØLGING AV OPPLÆRINGSKONTOR OG LÆREBEDRIFTER

Forslag til vedtak/innstilling:

Yrkesopplæringsnemnda tar Fylkesrådmannens forslag til rutiner for veiledning og oppfølging av opplæringskontor og lærebedrifter til etterretning.

Vedlegg:

Nummerert vedlegg som følger saken:

- 1) System for veiledning og oppfølging av opplæringskontor og lærebedrifter.

Andre refererte dokumenter i saken:

1. Riksrevisjonsrapport 2012-13:
<https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/sider/fagopplaring.aspx>
2. Stortingsmelding 44, Utdanningslinja:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/8ccdb8d0af81437e95d2144649864169/no/pdfs/stm200820090044000dddpdfs.pdf>
3. Kvalitetssystem i fagopplæring:
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-fagopplaringen/>

Kvalitetsarbeidet har tre faser

- Innhenting av kunnskap
- Vurdere tilstand og samarbeide om oppfølgingsprosesser
- Planlegge og gjennomføre tiltak i henhold til mål og planer

Kvalitet i fagopplæringen

Hvordan star det til?

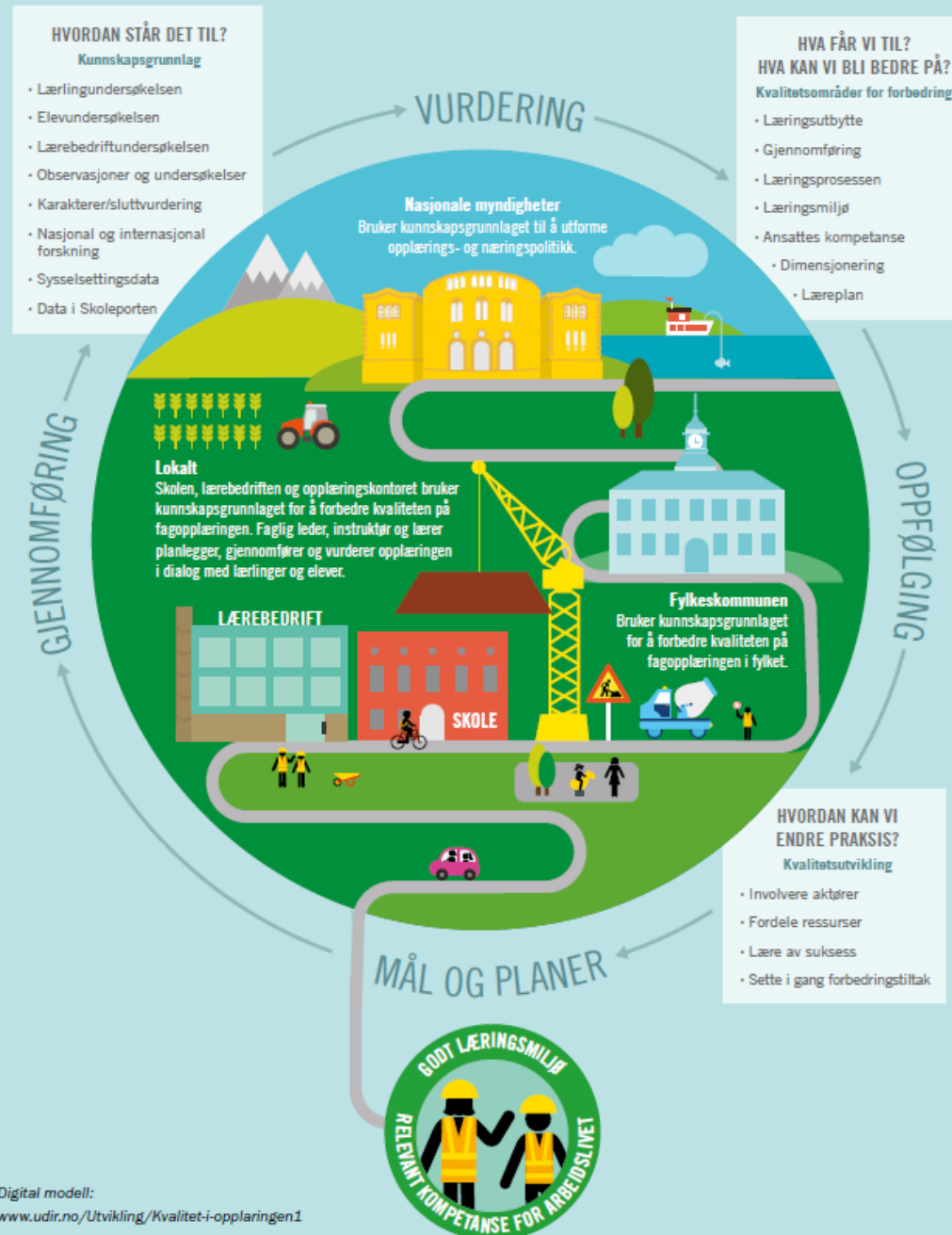
Hva får vi til og hva kan vi bli bedre på?

Hvordan kan vi endre praksis?

KVALITET I FAGOPPLÆRINGEN

Hvordan vurdering kan bidra til kvalitetsutvikling

Sak 11/21 Kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæring - satsninger

Fokusområder vedtatt i YON mars 2021

- Øke deltakelse i brukerundersøkelser
- Intern plan for opplæring
- Sikre at lærlinger har rutiner for avviksmelding på HMS, mobbing og uønsket seksuell oppmerksomhet
- Synliggjøre de gode resultatene i fagopplæring
- Rapportering tilbake til YON i egen sak

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Arkivsak-dok. 202112177-1
Saksbehandler Marit Heggeriset

Saksgang	Møtedato	Utvalgssaksnr
Yrkesopplæringsnemnda 2020-2023	25.03.2021	11/21

Kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæring

Fylkesrådmannens innstilling:

Yrkesopplæringsnemnda tar fylkesrådmannens forslag til satsningsområder innenfor veiledning og oppfølging av opplæring i bedrift til etterretning.

Fylkeskommunen skal fortsatt jobbe bredt med kvaliteten i fagopplæring i bedrift, men det rettes et spesielt søkelys på følgende satsningsområder tre fremover:

1. Deltagelse i brukerundersøkelsene og årlig rapportering, og bruk av resultatene i de enkelte lærebedrifter og opplæringskontor.
2. Intern plan for opplæring. Arbeide med felles forståelse og innhold i intern plan, samt implementere planen i bedriftene der opplæringen foregår.
3. Sikre at lærlingene har gode rutiner for avviksmelding på HMS, spesielt mot mobbing og uønsket seksuell oppmerksomhet.
4. De gode resultatene i fagopplæringen blir ivaretatt og synliggjort.
5. Det utarbeides tiltak for å følge opp satsningsområdene.

Det forutsettes et fortsatt tett samarbeid med lærebedriftene og opplæringskontorene.

Opplæringsloven

Regulerer blant annet videregående opplæring i skole og lærebedrift.

Loven definerer hvilke rettigheter og plikter bedriften har overfor lærling, og hvilke rettigheter og plikter lærlingen har overfor bedriften.

Arbeidsmiljøloven

Sikrer et godt arbeidsmiljø for alle arbeidstakere i Norge.

Loven har regler om blant annet arbeidstid, permisjon, vern mot diskriminering, ansettelse og oppsigelse, varsling og verneombud.

Lærekontrakt

- Når man får tilbud om læreplass inngås en lære-/opplæringskontrakt mellom lærling og bedrift.
- Lærlinger inngår lærekontrakt, mens lærekandidater og praksisbrevkandidater inngår opplæringskontrakt.
- Både bedrift og lærling/lærekandidat/praksisbrevkandidat må underskrive kontrakten. Som lærling/lærekandidat praksisbrevkandidater gjelder de samme lovene og reglene som for alle andre arbeidstakere

Arbeidsavtale

- I tillegg til lære-/opplæringskontrakten inngår lærling, lærekandidat eller praksisbrevkandidat en arbeidsavtale.
- Arbeidsavtalen er en avtale om lønn og arbeidsforhold mellom lærling og bedrift. Arbeidsavtalen skal gjelde like lenge som lærekontrakten.
- Innholdet i arbeidsavtalen reguleres av arbeidsmiljøloven §14-6.
- Arbeidsavtalen knytter lærlingen til arbeidsmiljøloven og skal sikre at lærlingen har et forsvarlig arbeidsmiljø
- **I ny lov § 7-4:** «Dei som skal ha læretid i bedrift, skal ha arbeidsavtale med lærebedrifta i tillegg til kontrakt om opplæring»
- Lærlinger er ansatt i bedriften og skal behandles deretter.

Ansvarsdeling - arbeidsmiljøet

Arbeidsmiljøloven

§ 18-1. Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i og i medhold av denne lov blir overholdt.

Departementet kan fastsette bestemmelser om Arbeidstilsynets organisasjon og virksomhet.

Arbeidsmiljøloven § 4-1. Generelle krav til arbeidsmiljøet

(1) Arbeidsmiljøet i virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd.

Standarden for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal til enhver tid utvikles og forbedres i samsvar med utviklingen i samfunnet.

Opplæringsloven

§ 4-8. *Oppgåvene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa*

I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettleie og følge opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få **godkjenning**. Fylkeskommunen har også oppgåver etter [§§ 4-3, 4-5](#) og [4-6](#), knytte til fag- og yrkesopplæringa.

§ 4-4. *Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.*

Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø.

§ 4-5. *Lærekontrakt og opplæringskontrakt*

For å bli gyldig må kontrakten godkjennast av fylkeskommunen. Lærekontrakten og opplæringskontrakten får verknad frå den tida arbeidsforholdet tek til.

Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som lærlingen .. har.

Ansvarsdeling av arbeidsmiljøet

Arbeidsmiljøloven

§ 18-1. Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i og i medhold av denne lov blir overholdt.

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om forhold som er av vesentlig betydning i arbeidsforholdet. Som et minimum må avtalen inneholde opplysninger om:

- Navn på arbeidsgiver og arbeidssted
- Beskrivelse av arbeidet
- Oppstart, arbeidstid og arbeidsperioder
- Retten til ferie og feriepenger
- Lønn og godtgjørelse
- Oppsigelse
- Eventuelle tariffavtaler

Opplæringsloven

§ 4-8. *Oppgåvene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa*

I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettleie og følge opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få **godkjenning**. Fylkeskommunen har også oppgåver etter [§§ 4-3, 4-5](#) og [4-6](#), knytte til fag- og yrkesopplæringa.

§ 4-4. *Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.*

Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø.

§ 4-5. *Lærekontrakt og opplæringskontrakt*

For å bli gyldig må kontrakten godkjennast av fylkeskommunen. Lærekontrakten og opplæringskontrakten får verknad frå den tida arbeidsforholdet tek til. Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som lærlingen .. har.

Utvidet samarbeid med Arbeidstilsynet

Årets lærlingesamling for alle 1.års lærlinger er digital. Innleggene her inneholder viktige tema og informasjon som er av stor betydning for lærlinger i møte med arbeidslivet. Digital lærlingesamling bidrar i satsningen «Bli verdens beste fagarbeider».

Arbeidstilsynet

Målet til Arbeidstilsynet er at alle som jobber i Norge skal ha et godt og sikkert arbeidsmiljø. Det betyr at alle skal være like friske når de går hjem som når de kommer på jobb.

Her kan lære om hvor viktig det er med et godt samarbeid på arbeidsplassen, og hva som er ditt ansvar når du er på jobb.

Trakassering, vold og trusler

– Hva bør du gjøre hvis noe ugreit skjer?

- Si fra til arbeidsgiver, som arbeidstaker har du plikt til å si ifra.
- Det er viktig å si fra om trakassering slik at arbeidsgiver får vite at det forekommer
- Du kan også si fra til verneombud, tillitsvalgte eller andre.
- Dersom ikke saken blir løst internt, kan du varsle Arbeidstilsynet.

 Arbeidstilsynet

21.10.2020

Refleksjonsoppgaver:

Digital lærlingsamling

Lærling i Trøndelag	>
Personlig økonomi	>
Trøndelag politidistrikt	>
Arbeidslivets plikter og rettigheter	>
Livsmestring og folkehelse	>
Elev- og lærlingombudet	>
Arbeidstilsynet	>
Trafikksikkerhet	>
Lærlingrådet	>

- Digitale lærlingsamsamlinger
- Samarbeid i konkrete saker

Arbeidstagers representant

- Partsamarbeidet er viktig i kvalitetsarbeidet knyttet til fagopplæringen
- Arbeidstagers representant i lærebedriften

Skjermdump fra film lærlingsamling 2023.

Bedriftens oppfølging

- Faglig leder og instruktør er lærlingenes nærmeste støttespillere i lærebedriften.
- Sammen skal de sørge for at lærlingene får opplæringen de har krav på.
- Representant for ansatte sammen med faglig leder/instruktør, påser at lov og forskrift følges i forhold til rettigheter og plikter

Hvem har ansvar for hva?

§4-8 Oppgavene til fylkeskommunen

- §4-3 Godkjenning av lærebedrift
- §4-5 Opprette og godkjenne lære- /opplæringskontrakt
- §4-6 Endring og heving av kontrakt
- Veilede og følge opp bedrift
- Kontrollere at lærebedrift fyller krav til godkjenning

§4-4 Rettigheter og plikter til lærebedrift

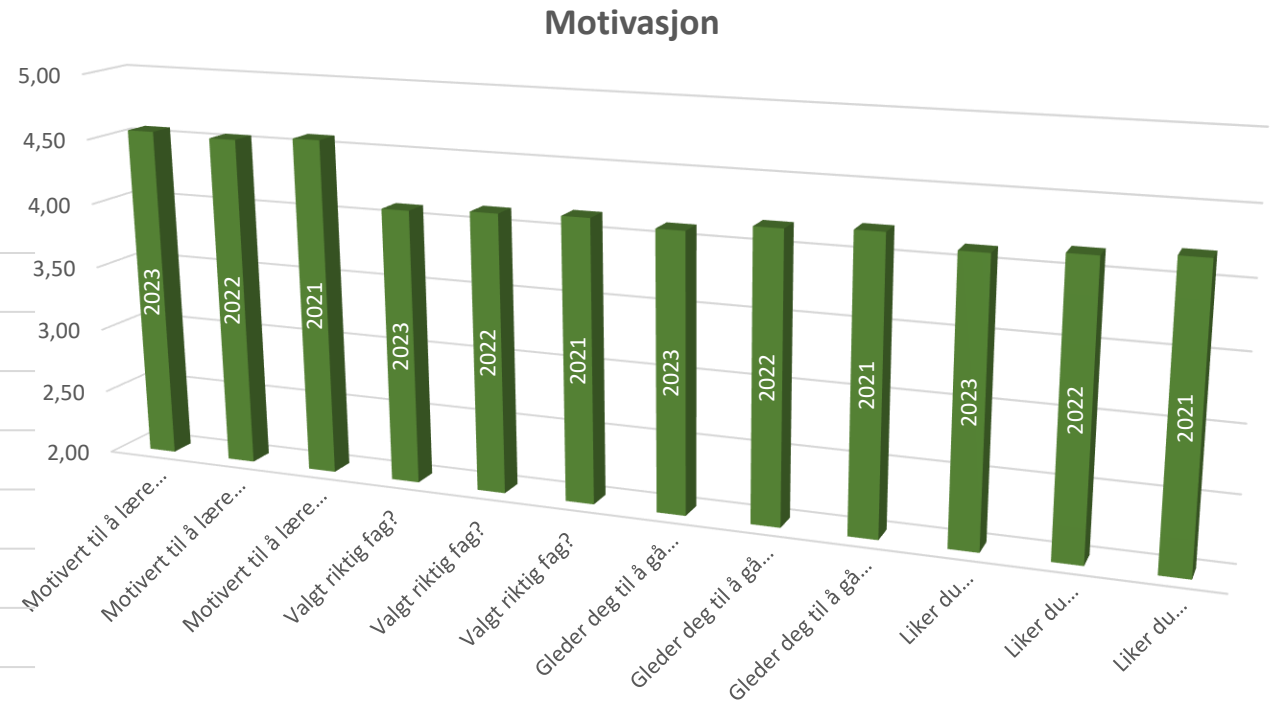
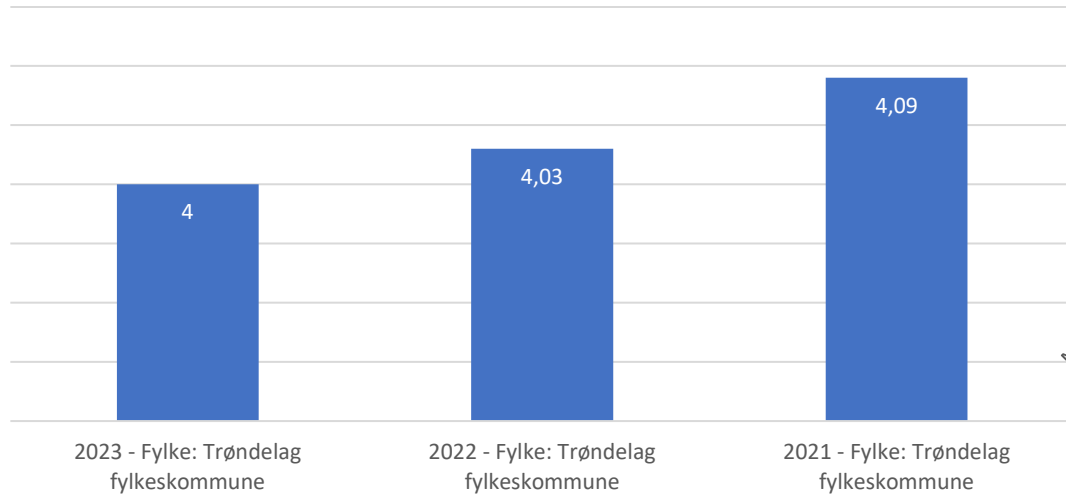
- Legge til rette for å nå mål i læreplan
- Intern plan for opplæring
- Skape et godt arbeids- og læremiljø
- Melde kandidaten opp til fagsvenneprøve
- Varsle fylkeskommunen hvis det ikke lengre er mulig å gi opplæring

Lærlingundersøkelsen 2023/24

«Fornøyd og motivert»

I hvilken grad er du fornøyd med opplæringen du har fått på arbeidsplassen så langt?

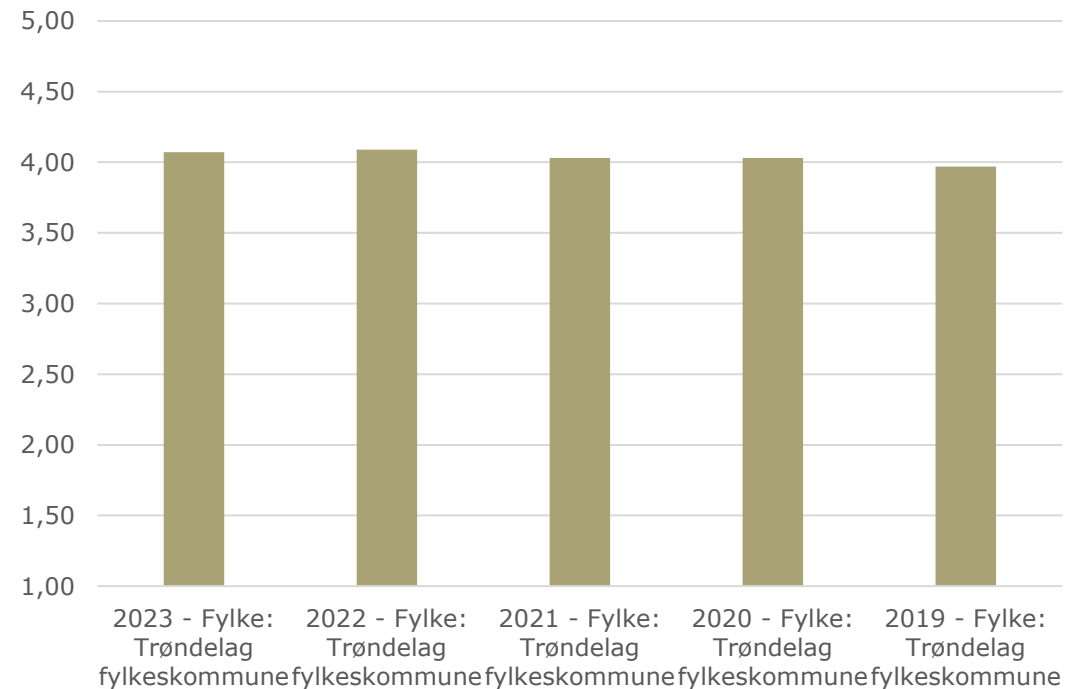
1285 av 1608 lærlingene er i nokså stor- til stor grad fornøyd med opplæringen

Lærlingundersøkelsen 2019-2023

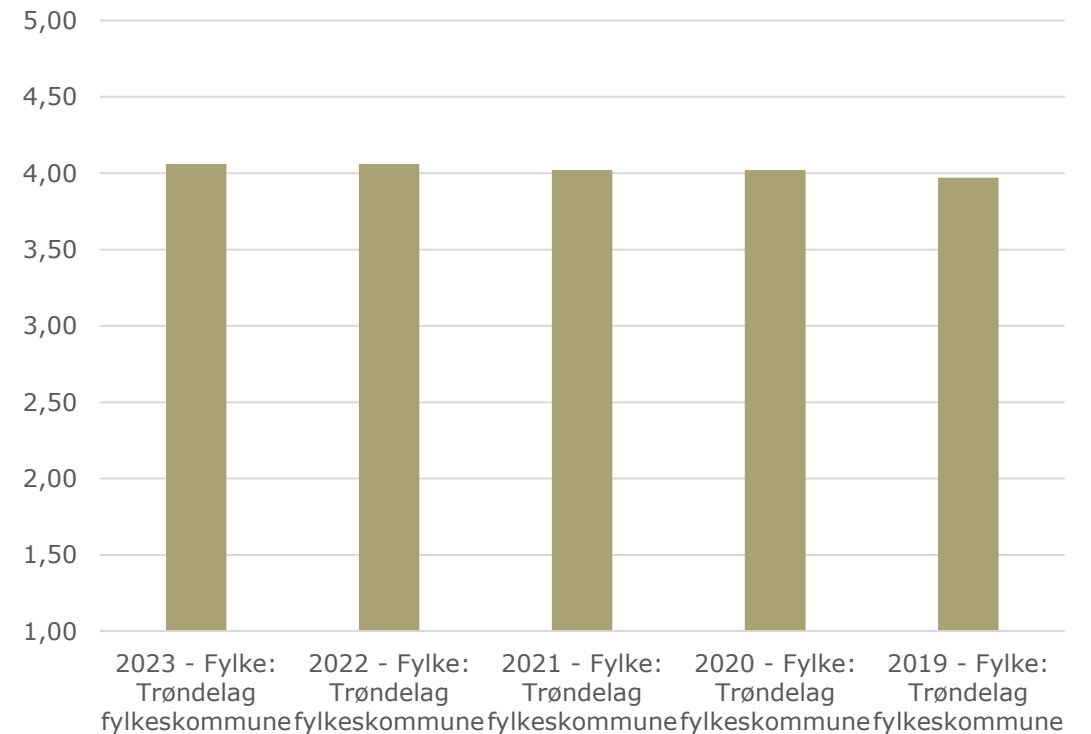

Lærlingene svarer over 4 i snitt på spørsmål om HMS (skala 1-5)

Har du fått opplæring i HMS på arbeidsplassen?

Vet du hvordan du skal si ifra om et avvik?

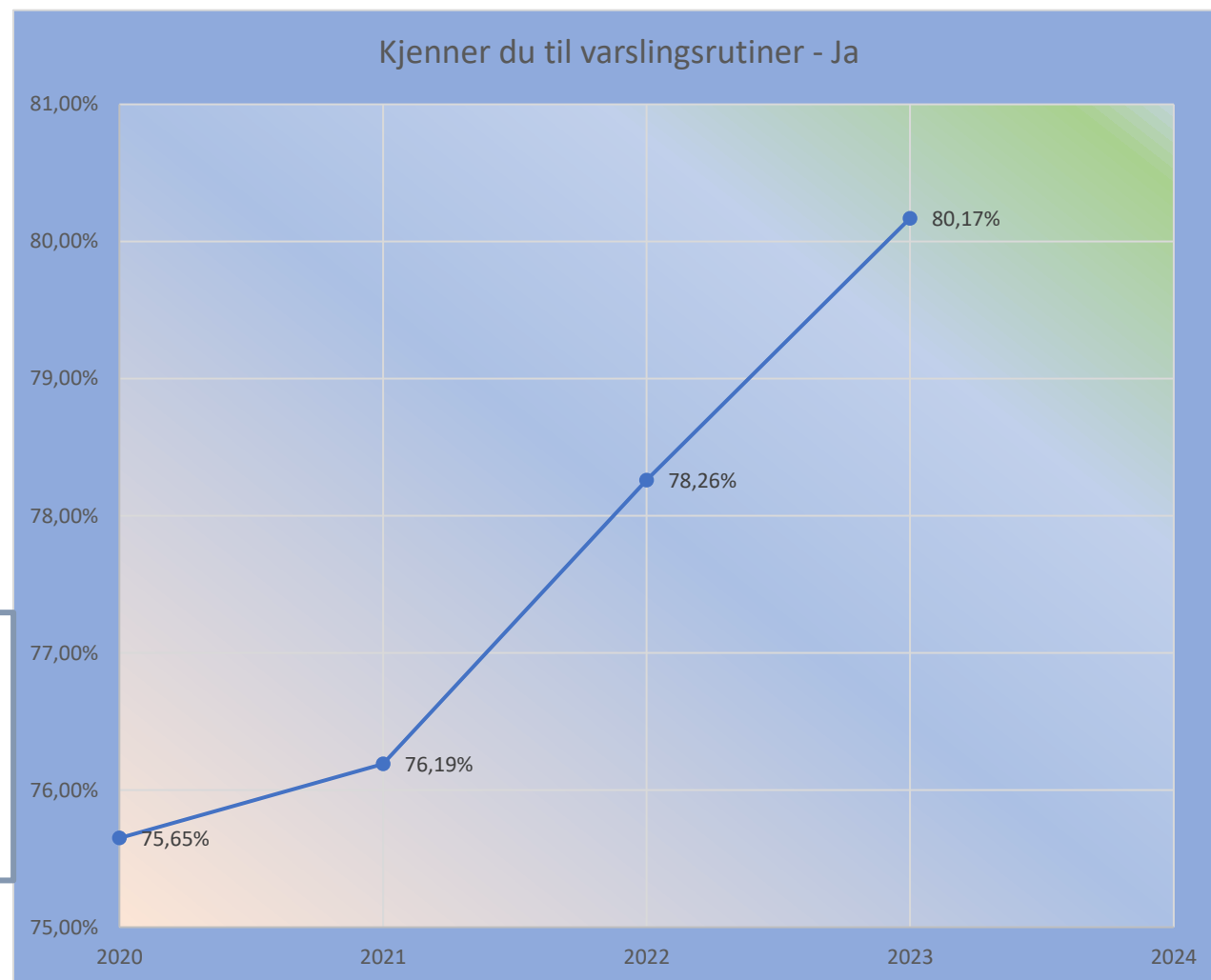

Varslingsrutiner - Lærlingundersøkelsen

Kjenner du til varslingsrutiner dersom du opplever eller ser mobbing eller uønska seksuell oppmerksomhet i din bedrift?

3 % av lærlingene blir mobbet 2-3 ganger i mnd. eller mer

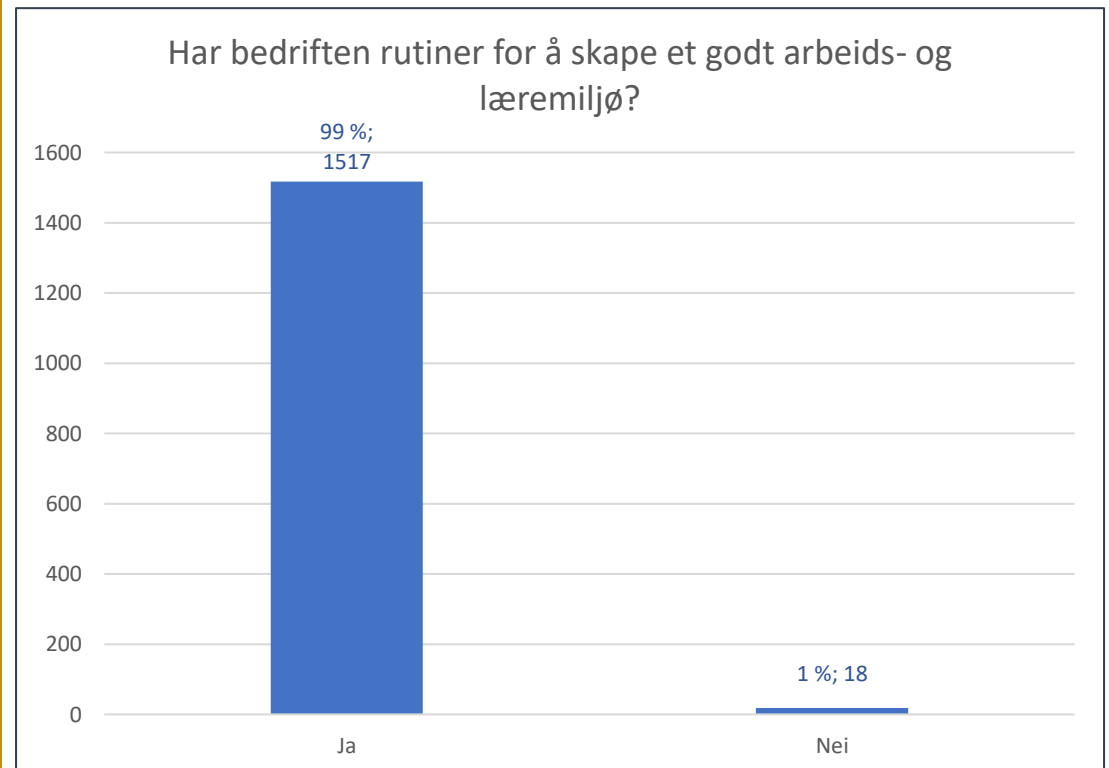
1,3 % av lærlingene har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet 2-3 ganger i mnd. eller mer

Årlig rapportering 2023 - 2024

- Følges opp direkte med den enkelte lærebedrift
- 98 % av bedriftene svarer at de gjennomfører en samtale med lærlingen hvert halvår?
- 94 % Har bedriften en eller flere representanter for de ansatte?

99 prosent av bedriftene har svart at de har rutiner for skape et godt arbeidsmiljø

Veileder psykisk helse

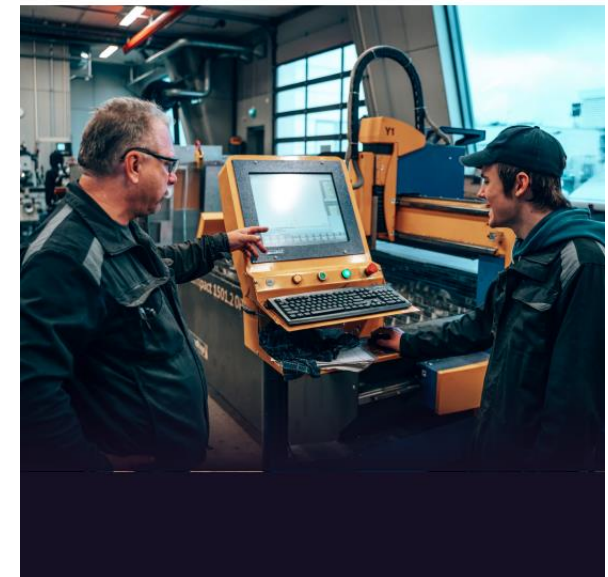

- Veileder om psykisk helse er utarbeidet av Pedagogisk, psykologisk tjeneste (PPT)
- Egen veileder for bruk i lærebedrifter
- Har gjennomført dagskurs på temaet siden 2023 – ca. 550 deltagere fra lærebedriftene
- Nytt på samlingene i år er ABC-modellen for helsefremmede arbeid

 Trøndelag fylkeskommune
Trøndelagen fylkeshjette

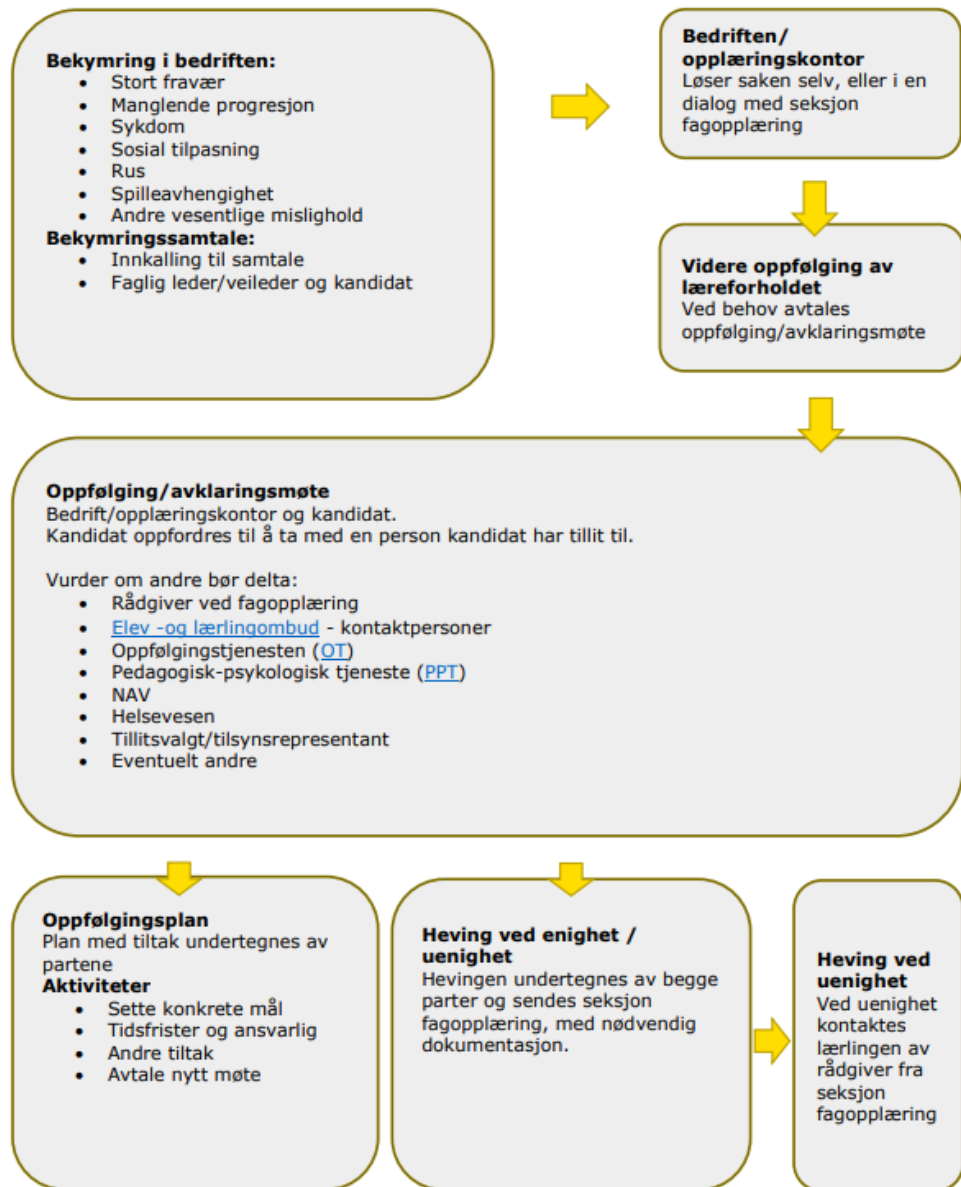
VEILEDER FOR PSYKISK HELSE OG LÆRING I LÆREBEDRIFTER

Veileder ved utfordringer i læreforholdet.

-alle møter og tiltak må dokumenteres. Benytt gjerne fylkeskommunens skjema for møtereferat.

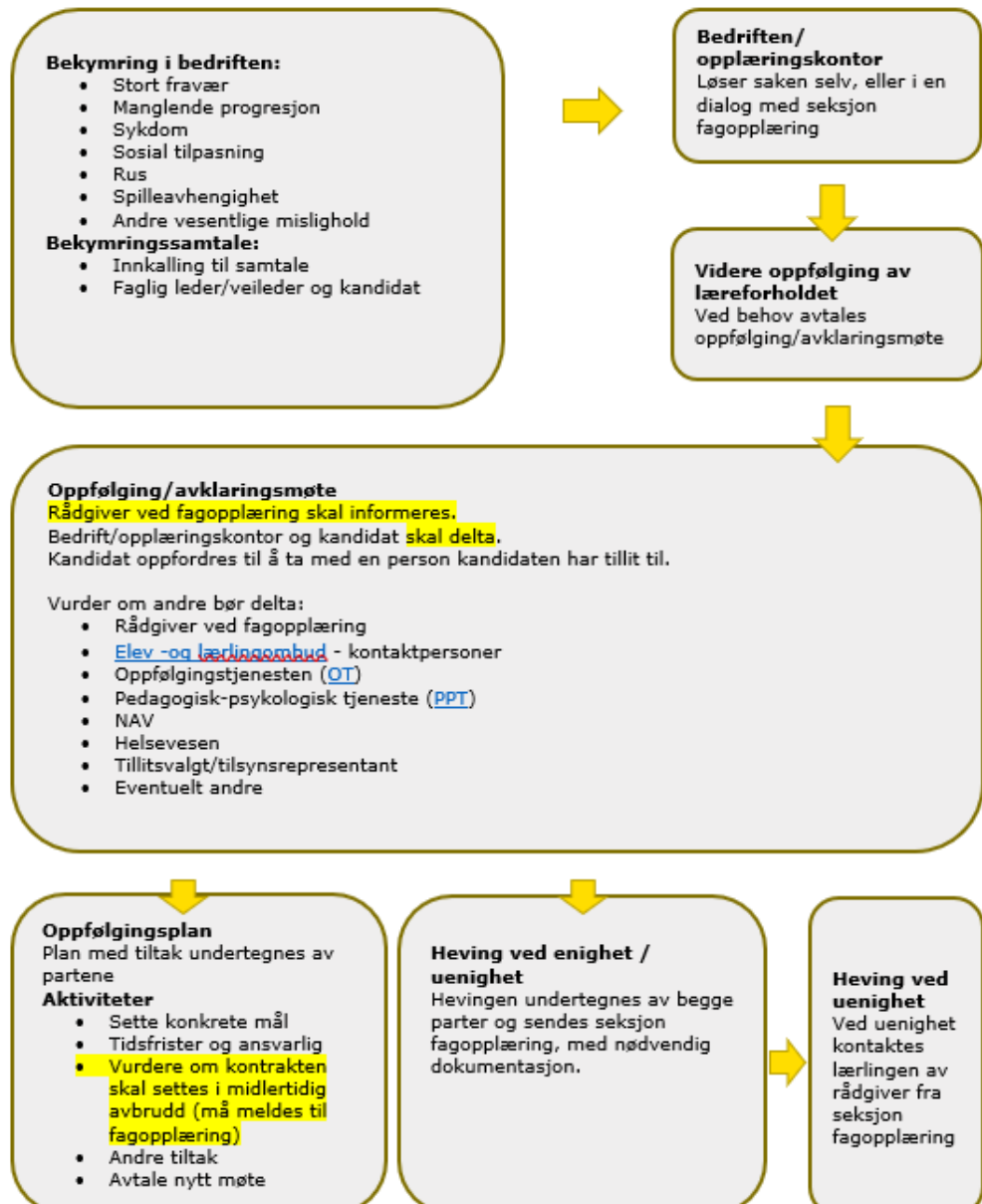

Veileder ved utfordringer i læreforholdet

Veileder ved utfordringer i læreforholdet.

-alle møter og tiltak må dokumenteres. Benytt gjerne fylkeskommunens skjema for møtereferat.

Justering av veileder – mai 2024

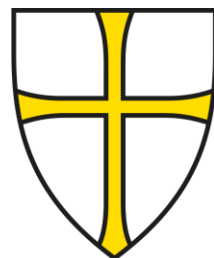

-Rådgiver ved seksjon fagopplæring skal informers

-Bedrift/ opplæringskontor og lærling skal delta

-Vurdere om kontrakten skal settes i midlertidig avbrudd (må meldes til fagopplæring)

Trøndelag fylkeskommune

trondelagfylke.no | fb.com/trondelagfylke